

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Paweł Grzegorczyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 czerwca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej J.S.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z 25 czerwca 2019 r., II Ca 682/19,

w sprawie z powództwa J.S.

przeciwko I. spółce akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

1) oddała skargę kasacyjną;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwa tysiące i siedemset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;

3) przyznaje adwokatowi S.W. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł podwyższoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Powódka J.W. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego [...], wystawionego [...] przez I. Spółkę Akcyjną w W.

i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z 18 września 2014 r., a to z uwagi na ujawnienie w nim nieprawidłowych danych o wysokości jej długu oraz z uwagi na przedawnienie roszczeń o zapłatę wierzytelności powstałych przed 8 lipca 2011 r.

Pozwany I. Spółka Akcja w W. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 15 stycznia 2019 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia Krzyków we Wrocławiu oddalił powództwo. Sąd Rejonowy ustalił, że [...] powódka prowadząca działalność gospodarczą pod firmą „[...]” w. W. zawarła z pozwanym umowę kredytu – [...] w całkowitej kwocie 99.403,50 zł, który miała spłacać w 60 miesięcznych, równych ratach, w oparciu o harmonogram spłat. 5 stycznia 2011 r. powódka złożyła dyspozycję uruchomienia środków do umowy kredytu przez przełanie na jej konto kwoty 93.000 zł. Dyspozycja została wykonana 7 stycznia 2011 r.

Powódka spłacała kredyt nieterminowo i kwotami w różnej wysokości. Pozwany wezwał powódkę do spłaty zadłużenia i – po bezskutecznym upływie wyznaczonego jej terminu – oświadczeniem z 22 maja 2014 r. wypowiedział umowę kredytową. 9 lipca 2014 r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr [...] na łączną kwotę 53.716,62 zł i 5 sierpnia 2014 r. złożył wniosek o nadanie mu klauzuli wykonalności.

Postanowieniem z 18 września 2014 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr [...], wystawionemu [...], z zastrzeżeniem, że uprawnienia do egzekucji łącznie do kwoty 198.927 zł. Postanowieniem z 16 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, po rozpoznaniu skargi powódki na orzeczenie referendarza, utrzymał je w mocy.

Zadłużenie powódki z umowy kredytu zostało oznaczone przez pozwanego

na kwotę 50.310,67 zł, przy czym naliczone odsetki na kwotę 2.669.,41 zł, odsetki przeterminowane na kwotę 685,60 zł, koszty na kwotę 50,94 zł. Prawdliwość tych naliczeń została potwierdzona przez biegłego z zakresu rachunkowości i bankowości.

Pozwany od 17 listopada 2014 r. egzekwuje należność stwierdzoną tytułem wykonawczym w postępowaniu prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu. Jego wniosek egzekucyjny dotyczył kwoty 50.310,67 zł z odsetkami umownymi, karnymi oraz dalszymi naliczonymi zgodnie z tytułem wykonawczym, a także kosztami. Egzekucja z rachunków bankowych przeciwko powódce była bezskuteczna. Komornik wszczął zatem egzekucję z nieruchomości, której powódka jest współwłaścicielem.

Sąd Rejonowy przytoczył brzmienie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. i stwierdził, że pozwany nie dochodził od powódki należności, których wymagalność przypadłaby na czas przed 8 lipca 2011 r. Umowa kredytu została zawarta przez strony 2 stycznia 2011 r., a do uruchomienia kredytu doszło 7 stycznia 2011 r. Do 31 lipca 2011 r. powódce nie naliczono odsetek karnych za opóźnienie, ponieważ spłacała raty kapitałowo-odsetkowe w terminie, co potwierdza historia rachunku kredytu i historia naliczania odsetek. Nie ma dowodów, że powódka była w zwłoce z uiszczeniem jakichkolwiek należności z tytułu spłaty kredytu przed 8 lipca 2011 r. i roszczenia o te uiszczone w terminie należności nie mogły się przedawnić. Ocenę prawidłowości dokonanych przez bank obliczeń zweryfikował biegły z zakresu rachunkowości oraz bankowości. Biegły stwierdził, że raty odsetkowe zostały przez pozwanego obliczone prawidłowo od zadłużenia kredytu w poszczególnych miesiącach, zaś raty kapitałowe, również prawidłowo, zostały obliczone i odjęte od zadłużenia kredytu przypadającego na dany miesiąc. Raty kapitałowo-odsetkowe były ustalone przez bank zgodnie z umową z 4 stycznia 2011 r. (marża banku: 7,18 %, indeks bazowy z dnia sporządzenia umowy: 3,81%) i do 23 lipca 2012 r. były uiszczane przez powódkę terminowo i odliczane od kwoty wypłaconej jej przez bank tytułem kredytu (93.000 zł - kredyt i 6.463.50 zł - ubezpieczenie). Kwota wpłacona przez powódkę w sierpniu 2012 r. była dużo niższa niż wymagana, a następnie w październiku i listopadzie 2012 r. oraz styczniu 2013 r. pozwany nie zarejestrował żadnych wpłat na poczet zadłużenia. W kolejnych miesiącach wpłaty powódki były nieregularne

i niejednokrotnie dużo niższe od wymaganych, zaś od stycznia 2014 r. powódka całkowicie zaprzestała ich dokonywania. Zgodnie z regulaminem kredytowania powódkę obciążają także opłaty windykacyjne, tj. opłata za wezwanie do zapłaty, opłata za mail z wezwaniem do zapłaty oraz opłata za sms z przypomnieniem o spłacie. Pozwany miał zatem podstawę do wypowiedzenia umowy i wdrożenia postępowania windykacyjnego.

Wyrokiem z 25 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego z 15 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i ocenę prawną sprawy przedstawioną przez ten Sąd. Stwierdził, że powódka, przecząc zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.), kwestionowała wysokość należności głównej i ubocznych oraz istnienie obowiązku stwierdzonego bankowym tytułem egzekucyjnym. Sąd Okręgowy za bezzasadny uznał zarzut apelującej, jakoby oświadczenie pozwanego o wypowiedzeniu umowy zostało złożone z zastrzeżeniem warunku zawieszającego (art. 89 k.c.), a zaprzestanie przez powódkę spłaty kredytu i brak reakcji na kierowane do niej wezwania do zapłaty uzasadniały złożenie tego oświadczenia i przystąpienie do egzekwowania należności.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego z 25 czerwca 2019 r. powódka zarzuciła, że orzeczenie to zastało wydane z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 89 k.c. w związku z art. 58 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że sformułowanie zawarte w wypowiedzeniu umowy nie daje podstaw do uznania go za warunek w rozumieniu art. 89 k.c., a co za tym idzie, że oświadczenie o wypowiedzeniu zostało powódce złożone skutecznie; - art. 75 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2022 r., poz. 2324; dalej – pr. bank.) przez błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwana skutecznie wypowiedziała powódce umowę kredytu; - art. 6 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwany wykazał, iż wzywał powódkę do zapłaty.

Powódka zarzuciła też, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa procesowego, tj.: - art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c. przez niedokonanie przez Sąd Okręgowy własnych, jasnych i kategorycznych ustaleń

okoliczności faktycznych sprawy oraz wybiórczą, niepełną analizę zgromadzonego przed Sądem I instancji materiału dowodowego w wyniku przyjęcia, że pozwana udowodniła nadanie i doręczenie powódce wezwań do zapłaty; - art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. przez przyjęcie, że wszystkie zarzuty powódki zawarte w apelacji dotyczą kwestii formalnych; - art. 378 § 1 k.p.c. przez niewywiązanie się z obowiązku rozpatrzenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów w skutek uznania, że zakres ustaleń faktycznych nie był kwestionowany w apelacji.

Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocenę zasadności skargi kasacyjnej trzeba zacząć od zarzutów skarżące zgłoszonych w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), badanie, czy w konkretnej sprawie prawo materialne zostało właściwie zastosowane jest bowiem możliwe po wykluczeniu takich uchybień procesowych, które by mogły istotnie wpłynąć na ustaloną podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Zarzuty powódki zgłoszone w ramach tej podstawy dotyczą art. 378 § 1 k.p.c., wyznaczającego granice rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym. Stosownie do powołanego przepisu, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Apelacyjny rozpoznał apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego z naruszeniem tych reguł. Sąd Apelacyjny, jako sąd drugiej instancji powinien orzec wprawdzie na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.), lecz uzupełnienie postępowania dowodowego przed sądem drugiej instancji następuje z uwzględnieniem zasad określonych w art. 381 k.p.c. Takiej potrzeby w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie nie było, gdyż żadna ze stron nie zgłosiła stosownych wniosków dowodowych, do których Sąd Apelacyjny miałby się

odnieść. Oceniając zarzuty powódki, że pozwany nie doręczył jej wezwań do zapłaty zadłużenia przed wypowiedzeniem umowy kredytowej, Sąd Apelacyjny musiał zatem bazować na dowodach złożonych już do akt sprawy i ocenionych przez Sąd Okręgowy, który – z odwołaniem się do wezwań do zapłaty (k. 116, 117, 118) i danych z pocztowej książki nadawczej (k. 123 i 124), ustalił, że pozwany wzywał powódkę do zapłaty zadłużenia z zachowaniem warunków określonych w prawie bankowym i w umowie łączącej strony, a zatem na adres podany przez powódkę w umowie. Zabezpieczenie sobie możliwości odbierania pod tym adresem korespondencji albo podanie pozwanemu innego aktualnego adresu, na który może ją kierować, było obowiązkiem powódki, skoro wiedziała, że związała z pozwanym umową na długi czas, z której przestała się wywiązywać. Zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu Okręgowego, że pozwany przed wypowiedzeniem umowy kierował do powódki wezwania o zapłatę zadłużenia nie mogą być zatem podważane w postępowaniu apelacyjnym (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Sądy *meriti* w oparciu o dowód z opinii biegłego zweryfikowały stan zadłużenia powódki z umowy kredytowej odzwierciedlony w zredagowanym przez pozwanego bankowym tytule egzekucyjnym. Sądy te ustaliły, że pozwany prawidłowo określił wysokość zadłużenia powódki z tej umowy. Dowody na to, że powódka spłaciła zadłużenie w większym zakresie niż uwzględniony w rozliczeniu przez pozwanego obciążały powódkę i do niej należało przedstawienie w niniejszym postępowaniu takich dowodów wpłat należności z tytułu rat kredytu, których pozwany nie uwzględnił w rozliczeniu. Sformułowanie w stosunku do powódki tego rodzaju oczekiwania przez Sąd Apelacyjny nie stanowi zatem o naruszeniu art. 6 k.c.

Art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. upoważnia sąd do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego jeżeli dłużnik przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu. Powódka wystąpiła z żądaniem pozbawienia wykonalności tytułu egzekucyjnego niebędącego orzeczeniem sądu z powołaniem się na tę podstawę i zaprzeczyła, by zaistniały warunki do wystawienia tego tytułu przez pozwanego. Powódka w istocie zakwestionowała skuteczność oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu (jako złożonego pod warunkiem oraz skierowanego do powódki niezgodnie z § 8 ust. 1 lit.

b umowy, tj. bez uprzedniego wezwania jej do zapłaty), a co za tym idzie skuteczność rozwiązania umowy kredytu z 4 stycznia 2011 r. oraz natychmiastową wymagalność jego spłaty, co stanowi źródło roszczenia stwierdzonego bankowym tytułem egzekucyjnym. Zarzuty powódki skierowane przeciwko oświadczeniu pozwanego o wypowiedzeniu jej umowy kredytowej okazały się jednak niezasadne.

Zasady, z zachowaniem których może dojść do wypowiedzenia umowy kredytowej zostały przez ustawodawcę określone w art. 75 pr. bank. W przepisie tym ustawodawca nałożył na bank obowiązek poprzedzenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytowej postępowaniem upominawczym w stosunku do kredytobiorcy, a pozwany w niniejszej sprawie przed złożeniem oświadczenia o wypowiedzeniu powódce umowy upominał ją, żeby spłaciła zaległości w ratach kredytu. Upomnienie to pozwany powtórzył w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy i poinformował powódkę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni od otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia, jak o tym stanowi art. 75c ust. 2 pr. bank. W świetle tego przepisu, przystąpienie przez pozwanego do negocjowania z powódkę warunków restrukturyzacji było uzależnione od złożenia przez nią stosownego wniosku. Pismo zawiera pouczenie, że gdyby powódka złożyła taki wniosek, to oświadczenie pozwanego o wypowiedzeniu umowy nie odniesie skutku. Gdyby jednak powódka wniosku nie złożyła w terminie 14 dni roboczych od otrzymania pisma, to oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej ma być rozumiane jako stanowcze, a termin wypowiedzenia zakończy się z upływem 30 dni, które należy liczyć od upływu terminu do złożenia wniosku o restrukturyzację kredytu. Skutek ten nie wystąpi także w razie spłacenia zadłużenia przez powódkę.

Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ma charakter jednostronny i kształtujący stosunek prawny między jego autorem i adresatem. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się o tym, że jednostronne oświadczenia woli mające z chwilą ich złożenia wpływ na kształt stosunku prawnego między jego stronami z reguły nie powinny być dokonywane z zastrzeżeniem warunku, a to ze względu na potrzebę ochrony interesów adresata oświadczenia, którego – ze względu na przyszły i niepewny charakter zdarzenia będącego warunkiem w rozumieniu art. 89 k.c. – nie należy pozostawiać w niepewności co do treści stosunku prawnego, w jakim pozostaje ze składającym to oświadczenie. Powyższe odnosi się też do

oświadczenia banku o wypowiedzeniu umowy kredytowej. Także od takiego oświadczenia oczekuje się, że będzie jednoznaczne i stanowcze, gdy chodzi o zakomunikowanie kredytobiorcy woli zakończenia stosunku kredytowego z upływem określonego terminu (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2009 r., II CSK 614/08, OSNC 2010, nr 2, poz. 32; z 14 września 2022 r., II CSKP 561/22).

Pozwany w oświadczeniu wyraził wolę zakończenia stosunku kredytowego z powódką, zaznaczając, że może ona wystąpienie tego skutku zniweczyć jeżeli złoży wniosek o restrukturyzację zobowiązań albo jeżeli zapłaci zaległe należności; w tym drugim przypadku stosunek będzie kontynuowany na dotychczasowych zasadach. Oświadczenie o przytoczonej treści należy ocenić jako stanowcze.

Warunkiem w rozumieniu art. 89 k.c. jest zdarzenie przyszłe i przedmiotowo niepewne. W motywach postanowienia składu siedmiu sędziów z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12 (OSNC 2013, nr 11, poz. 132) Sąd Najwyższy stwierdził, że spełnienie przez dłużnika świadczenia może mieć cechy warunku w rozumieniu art. 89 k.c., gdyż zapłata nie zawsze jest zdarzeniem w pełni zależnym od woli dłużnika. Jeśli jednak w jakiejś sytuacji spełnienie świadczenia zależy nie tylko od woli dłużnika, to jednak niewątpliwie to, czy ono nastąpi nie może być rozpatrywane w kategoriach zdarzenia przyszłego, na które nie mają wpływu strony czy strona stosunku prawnego, lecz wyłącznie okoliczności przypadkowe, zewnętrzne dla nich, takie, co do których dyskusyjne może być to, czy wystąpiły. Z uwagi na takie właściwości zachowania dłużnika, od którego uzależnione mają być przyszłe skutki prawne w pewnym stosunku prawnym, zdarzenie to zalicza się do kategorii warunków potestatywnych, wyodrębnianych w kategorii warunków z uwagi na ich szczególne cechy. W motywach powołanego postanowienia Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zakres pojęcia „warunek potestatywny” obejmuje wiele, znacząco odmiennych stanów faktycznych i prawnych oraz przytoczył różne ich przykłady.

W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko o dopuszczalności co do zasady wypowiedzenia umowy z zastrzeżeniem, że skutek tego oświadczenia zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, w szczególności, gdy zdarzenie zależne polegać ma na spełnieniu lub niespełnieniu

określonego świadczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 września 2007 r., IV CSK 118/07, OSP 2008, nr 12, poz. 125; z 17 marca 2011 r., IV CSK 358/10, OSNC 2011, nr 12, poz. 136; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, Mon. Pr Bank. 2017, nr 11, s. 58; z 26 maja 2021 r., I CSKP 48/21, OSNC 2022, nr 3, poz. 30; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2020 r., I CSK 547/19). Uzależnienie wystąpienia skutku oświadczenia woli pozwanego o wypowiedzeniu umowy kredytowej od zachowania powódki polegającego na złożeniu wniosku o restrukturyzację jej zobowiązań albo na spłaceniu zaległości nie powoduje wątpliwości odnośnie do tego, w jakich okolicznościach powódka ma liczyć się z wystąpieniem skutku w postaci rozwiązania umowy. Jest bowiem jasne, że tylko w dwóch sytuacjach, zależnych od jej woli i postawy, umowa kredytowa będzie trwać, a jeżeli żadna z tych sytuacji nie wystąpi, powódka ma traktować umowę jako rozwiązaną z upływem łatwego dla niej do obliczenia terminu. Do momentu upływu terminu skutek nie następuje i stosunek prawny trwa, a konsekwencje dokonania wypowiedzenia są odwracalne, co w orzecznictwie odczytano nawet jako konstrukcję prokunsumentką (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20). Tak konstruowane oświadczenie o wypowiedzeniu umowy realizuje funkcję ochronną w stosunku do kredytobiorcy. Powódka nie mogła nabrać jakichkolwiek wątpliwości co do tego, jaka jest jej sytuacja prawna, gdy minęły wyznaczone w piśmie pozwanego terminy, a ona nie wystąpiła o restrukturyzację zobowiązań ani też nie spłaciła zadłużenia (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z 28 maja 2020 r., I CSK 547/19; z 28 stycznia 2022 r., I CSK 660/22).

Do czasu wystąpienia z powództwem przeciwegzekucyjnym w niniejszej sprawie, a zatem do 28 października 2016 r., jak i w toku postępowania, powódka nie twierdziła zresztą, żeby po zorientowaniu się w swojej sytuacji przystąpiła do spłaty zadłużenia albo chociaż podjęła próby negocjowania z pozwanym warunków jego spłaty.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ i art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 108 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

[t.n]

P.P.